

Läroplanskoppling
finns på sista sidan

Lärarhandledning

Skogsbränder – ett allt större hot?

Längd: 13 min

Ålder: 11 år (M+H)

Ämne: Geografi, samhälls-
kunskap, biologi

Språk: Svenska

Produktionsland:
Sverige, 2020

Svensk distribution:
Cinebox, 2020

Ansvarig utgivare:
Ann Nordström

Filmnr: EDU0259

Nyckelord

skogsbränder, Skogsstyrelsen,
klimatförändringar, biologisk
mångfald, eldning, torka,
globala målen 13,
hållbar utveckling

Skogsbränder kan orsaka stora skador, inte bara på skogen. Människan är den vanligaste orsaken till skogsbränder, som i Amazonas regnskog eldas bort för att få odlingsyta, men det finns även andra förklaringar. I filmen får vi veta mer om orsakerna bakom de allt mer frekventa skogsbränderna och vad vi kan göra för att de ska bli färre i framtiden.

Referat

2018 var ett rekordvarmt år och många skogsbränder bröt ut runt om i världen. Grekland var ett av de länder som drabbades hårt och många människor dog, men även i Sverige uppkom många bränder och skadorna på skogen kostade här nästan en miljard kronor.

De flesta skogsbränderna orsakas av människor. Det eldas upp skog för att få nya odlingsmarker, som i regnskogen i Amazonas, och på andra håll uppstår skogsbränder när stora mängder sopor eldas upp. I Sverige startar många bränder när människor har varit oförsiktiga och slängt fimpar eller inte släckt ordentligt efter grillning, men också av gnistor från skogsmaskiner. Skogsstyrelsen är den statliga myndighet som har till uppgift att se till så skogarna sköts om på ett bra sätt. Sverige har en lång tradition av att släcka bränder och den stora erfarenheten kombinerat med de många skogsvägarna gör att vi har varit bra på att hantera bränder. Räddningstjänsten har

huvudansvaret för att släcka bränder men ibland tar de hjälp av Försvarsmakten. Helikopterpiloten Simon Kvist berättar hur de gör när de samlar upp vatten och flyger iväg och släpper det över branden. Fördelen med helikopter är att de kan komma åt platser där markstyrkan inte når fram. Det kräver mycket resurser för att kunna släcka de riktigt stora skogsbränderna och då är det bra att samarbeta med andra länder. 2018 fick vi i Sverige hjälp av Polen och Italien som bistod med flygplan för att transportera vatten.

Skogsbränder kan faktiskt även vara bra för naturen eftersom det skapas nya förutsättningar och på sikt en större biologisk mångfald. Exempelvis är det gynnsamt för skalbaggar och svampar som lever på döda träd. Nya björkar ger mat åt bladlöss som i sin tur ger föda åt många småfåglar.

De senaste 30 åren har antalet skogsbränder runt om i världen

forts.

Skogsbränder – ett allt större hot?

fördubblats och enligt forskare beror detta på klimatförändringarna som ger längre och torrare somrar. När skogar brinner frigörs också mycket koldioxid som hamnar i atmosfären och gör att klimatet blir allt varmare. Enligt Leif Sandahl från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) kan vi förvänta oss att somrarna i Sverige blir torrare och därmed ökar risken för fler och häftigare bränder. Han menar att kommunerna och staten har en förhöjd beredskap både gällande utbildningar, samarbeten och resurser, där det numera finns helikoptrar som kan rycka in. Det finns även samarbeten både inom Norden och EU för att kunna hjälpas åt vid större bränder.

För att förebygga bränder uppmanar man från Skogsstyrelsen alla privatpersoner att ha koll på väderprognoserna och inte elda om det har varit torrt länge. Efter eldning är det förstås viktigt att släcka branden ordentligt och gärna gräva upp jord där det har brunnit. Dessutom kan markägare tänka på att plantera mer lövskog som inte brinner lika enkelt som barrskog.

Arbeta med filmen

Skogsbränder – ett allt större hot?

Före filmvisning

För att väcka intresse kan det vara bra att visa några filmklipp från allvarliga skogsbränder som inträffat runt om i världen under de senaste åren. Kanske från Kalifornien eller Australien? Fråga sedan eleverna om de tror att det brukar förekomma skogsbränder även i Sverige. Har de hört talas om någon större skogsbrand som hänt här? Vet någon vad som hände 2018? När ni tillsammans konstaterat att det varit en del bränder på senare år även i Sverige kan eleverna diskutera vad de tror att det beror på. Hur tror eleverna att skogsbränder kan undvikas i framtiden?

Frågor efter filmvisning

1. Vad hände under sommaren 2018?
2. På vilka sätt orsakar människor skogsbränder?
3. Varför menar man att vi i Sverige är bra på att släcka skogsbränder?
4. Vad ska du göra om du märker att en eld är på väg att sprida sig?
5. Vilka positiva aspekter av skogsbränder lyfts fram i filmen?
6. Vilka åtgärder har kommuner och staten vidtagit för att kunna hantera skogsbränder på ett bra sätt i framtiden?
7. På vilket sätt samarbetar Sverige med andra länder kring skogsbränder?
8. På vilket sätt bidrar skogsbränderna till ett ännu torrare klimat?
9. Vad är viktigt att tänka på för att minska antalet skogsbränder i framtiden?

Arbete efter filmen

Övning 1

Dela in eleverna i grupper och låt dem diskutera orsakerna bakom de omfattande skogsbränder under senare år, dess konsekvenser för samhälle, individer och miljö, samt vad man kan göra för att kunna hantera det här bättre i framtiden. Använd gärna tabellen på nästa sida för att strukturera tankarna.

Övning 2

Låt eleverna diskutera framtiden och vad som kan göras för att världen inte ska drabbas lika hårt av skogsbränder framöver. Utgå gärna ifrån dessa två aspekter:

- a) Låt dem fundera över sin egen roll för att minska antalet skogsbränder i framtiden. Vad kan du som individ göra? Resonera kring konsekvenser både på kort sikt och lång sikt. Vad kan du tänka på när du är ute i naturen för att undvika att en skogsbrand uppstår? Vad i ditt sätt att leva kan få betydelse för risken för skogsbränder i framtiden? Vad är du beredd att ändra på?
- b) Klimatförändringarna sker globalt och vi bidrar alla till att det blir varmare på jorden. I vilken utsträckning tycker ni att det är alla länders ansvar att se till så att antalet allvarliga skogsbränder minskar? På vilket sätt kan länder hjälpas åt för att visa solidaritet mot de länder som drabbats extra hårt av skogsbränder?

Övning 3

Sveaskog arbetar för den svenska staten och har blivit kritiserad för sin skogsavverkning samt kalhyggen.

Läs artikeln:

- <https://www.dn.se/sverige/samer-turismforetag-och-miljororelsen-kritiserar-sveaskogs-avverkningar/>

Vad består kritiken i? Prata om orsaker, konsekvenser och fördelar och nackdelar i klassen. Följ frågan och gör research om tid för fördjupning finns.

Arbeta med filmen

Skogsbränder – ett allt större hot?

Tabell till övning 1

Orsaker till att skogsbränder uppstår och har blivit vanligare.	Något eller några exempel på en allvarlig skogsbrand som inträffat under de senaste åren. Hur omfattande var den? Vilka konsekvenser fick den för miljön, samhällen och individer?	Vad kan vi göra för att minska antalet skogsbränder i framtiden?

Sök vidare

Skogsbränder – ett allt större hot?

Länktips

Två användbara sidor från SO-rummet med fokus på klimatet och miljö- och hållbarhetsfrågor. Här finns artiklar, presentationer, podcasts och länksamlingar.

- <https://www.so-rummet.se/kategorier/geografi/miljo-och-hallbarhetsfragor>
- <https://www.so-rummet.se/kategorier/geografi/klimat>

Eftersom en representant från Skogsstyrelsen medverkar i filmen kan deras webbsida vara intressant.

- <https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/skogsskador/skogsbrander/>

Bra genomgång om skogsbränder kopplat till klimatförändringar och var på jorden det förekommer mycket skogsbränder.

- <https://www.naturskyddsforeningen.se/skogsbrander>

Världsnaturfonden om ett hållbart skogsbruk och markhantering.

- <https://www.wwf.se/skog/regnskog/brand-i-skogen/>

Sveaskogs specialsida om skogsbränder.

- <https://www.sveaskog.se/skogsbrander/>

Intressant artikel om nya sätt att övervaka skogsbränder.

- <https://www.forskning.se/2020/06/14/brander-bade-slacker-och-vacker-liv/#>

Filmtips

Skogsbrukets historia

Skogens ekosystem - tempererat klimat

Nature Inc - orörd skog blir lönsam

Läroplanskoppling

Skogsbränder – ett allt större hot?

Filmen *Skogsbränder – ett allt större hot?* passar bra för undervisning i ämnena samhällskunskap, geografi och biologi i grundskolan. Nedan förslag på centralt innehåll från Lgr11, se www.skolverket.se.

Samhällskunskap, åk 7-9, Lgr11

Samhällsresurser och fördelning

- Hur hushållens, företagens och det offentliga ekonomien hänger samman. Orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få för individer och grupper.
- Hur länders och regioners ekonomier hänger samman och hur olika regioners ekonomier förändras i en globaliserad värld.

Geografi åk 4- 6, centralt innehåll

Livsmiljöer:

- Jordens naturresurser, till exempel vatten, odlingsmark, skogar och fossila bränslen. Var på jorden olika resurser finns och vad de används till. Vattnets betydelse, dess fördelning och kretslopp.

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor:

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling

Geografi, åk 7-9, Lgr11

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Sårbara platser och naturgivna risker och hot, till exempel översvämningar, torka och jordbävningar, och vilka konsekvenser det får för natur- och kulturlandskapet.
- På vilka sätt sårbara platser kan identifieras och hur individer, grupper och samhällen kan förebygga risker.

Livsmiljöer

- Jordens klimat- och vegetationszoner samt på vilka sätt klimatet påverkar människors levnadsvillkor.
- Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.

Biologi, åk 4-6, Lgr11

Natur och samhälle:

- Människans beroende av och påverkan på naturen och vad detta innebär för en hållbar utveckling. Ekosystemtjänster, till exempel nedbrytning, pollinering och rening av vatten och luft.

Biologi, åk 7-9, Lgr11

Natur och samhälle

- Människans påverkan på naturen lokalt och globalt. Möjligheter att som konsument och samhällsmedborgare bidra till en hållbar utveckling.
- Biologisk mångfald och vad som gynnar respektive hotar den. Samhällsdiskussioner om biologisk mångfald, till exempel i samband med skogsbruk och jakt.
- Aktuella samhällsfrågor som rör biologi.